

És versemblant que *vi-ginti* (germà del gr. *fel-xoosi*, scr. *vi-çati*, proto-illiri *ganti*, alb. *zet* es vagi formar a manera de compost indoeuropeu de *gi- = ðui* + una forma alterada i reduïda de *d(e)km '10'* (< *yi-dkm-ti*). Per a d'altres formes afins en illiri i en cèltic continental, és interessant i valuós el que en diuen, entre altres, Gustav Meyer, *Albanische Studien* (III, 23); *Alb. Etym. Wb.*, § 483 i *Alb. Gramm.*, § 59; més discutible Whatmough (*Dial. Anc. Gaul*, p. 82, sobre el nom dels *Vocontii*).

En el nostre domini lingüístic la forma *vint* és general, fins al cim dels Pirineus centrals: *bin* a Tavascan (1934); formes amb *e*, semblant a la castellana, no apareixen fins a Llaguarres (*bênte*), 1957, i Alt Aragó *bênte* (Bielsa, 1965).

Cap als Pir. orientals i en alguns altres llocs (aquí més limitat, però, al parlar infantil) sembla trobar-se manifestacions del sistema vigesimal que va imperar en el francès antic, d'on encara *quatre-vingts*, *soixante-dix* etc.; qüestió estudiada per MRöslér *Das vigesimal system im Romanischen (Prinzpienfragen d. roman. Sprachwiss.* c. 1920, I, 204ss.); al qual fan alguna aportació castellana Hanssen (*Gram. hist. cast.*, § 187) i ACastro (RFE I, 184): «tres *vent* medidas de farina» (en Berceo).

Un pastor de la vall de Noedes declarà a Massó «minva cada dia 'l bestiar boví per manca de pastures; això fa que 'ls cabals ara són petits envist abans, i el pastor que mena *vuit*- o *nou-vints* caps, ja 's creu un gran capità» (o sigui 160 o 180 caps de bestiar), 30 Massó Torrents, *Croquis Pir.* 2 I, 15. En català, en terres del Sud constata AMAlcover que les criatures compten *vint-i-deu*, *vint-i-onze*, *vint-i-dotze* etc., per '30, 31, 32 etc.', arribant fins a '42' («*vint-i-vint-i-dos*») al Campello i moltes altres localitats: BDLC XII, 329, 35 i vols. anteriors, resumit en BDLC XIV (1926), 279-288. *Vint-cents* '2000' a Mall. i Princ., veg. allí.

En el compost *vint-i-u* ha estat sempre vulgar en català fer la concordància illògica *vint-i-un pam* i no *pams*; és illògic i la llengua culta tendeix a abandonar-ho (LleuresC, 96). Però no hi ha dubte que és la cosa tradicional des d'antic i general a tot el domini: *vint-i-un any*, StVicentF (*Quar.*, 24.100), *bintiún dia* Tavascan 1934; *vint-i-un cabiró* Cabanes de l'Arc; o bé femení «una finca de *vintiúna faneká*» CastPna., 45 1961. «Anaven vestits de *vint-i-un botó*» 'elegantíssims', frase vulgar a Bna. 1915 ---. I igual amb els altres cpts. de desena + u: «Janer, Març, Maig --- tenen *trenta-un dia*», OPou (*ThPu.*, 338).

DERIV. I CPTS.: *Vintè* num. [Llull]: «mantell *vintè galant*», mall. S. XVI (DAG.); partitiu: «lo *vintè* de gaudes e roges e selicorn cuyt que culliran», ross. a. 1445 (InvLC, s.v. *salicorn*). *Vintena* reunió de 20 coses: espt. en teles («teles del garp e *vintenes* ---»), Reva de Perpinyà de 1284, RLR IV, 371); altres de 1450 i 1534, 55 DAG. *Vintener* 'un u per vint', mal escrit *vintaner* (RLR 1886, 60); d'on el cognom *Vintaner*. *Vint-idosè* 'classe de drap' 1718, DAG. *Vint-i-quatrè*, -*ena*: *una* ~ subst. f. «Consell de Cent --- en presència del qual fonc feta extracció de la *vint-y-quatre*na» 1540 (Ardits 60

IV, 102); *vint-i-quatrè* 'classe de drap', Vic 1644, DAG. *Vint-i-cinquena* subst. f., mall. 1374 (DAG.). *Vint-i-vuit* certa moneda (DAG.). *Vintejar* o *vintanyejar* 'tenir uns vint anys'.

Vinya, *vinyada*, *vinyader*, *vinyaire*, *vinyal*, *vinyassa*, *vinyat*, *vinyater*, -*taire*, *vinyer*, *vinyet*, *vinyeta*, *vinyeter*, *vinyetó*, *vinyògol*, -*nyòvol*, *vinyola*, *vinyot*, V. vi Vió, V. via *Viol'*, V. biot, viot

10 VIOLA, 'viola odorata' i 'plantes del seu gènere', del ll. *viōla* id. □ 1.ª doc.: Llull; c. 1400 (StVicentF, Turmeda); *violeta*, fi S. XIV.

«De l'odorat: has major plaer en odorar bones erbes, *violes*, roses, mosquet ---», StVicentF (*Serm.* II, 42.4). «A l'entrant: sobre coixins, / d'on remiren, les donzelles; / d'or --- llurs vestedures belles / són de diverses colors; / de *violes* e de flors / al cap porten garlandelles», Turmeda (*Div. Mall.*, 24g). «Roses e *violes* demanaren a l'amic si sabia qual és lo major comensament d'amor», *Filos. d'Amor* ed. 1935, 113. «Per nostre amor / eren les nostres penes amorettes / roses e *violetes*, / les quals aor», Llull, *Li. de Home*, 136.

25 De les diverses espècies (que Serradell enumera *viola odorata* L., v. *Willkommii*, v. *arenaria*, v. *silvatica*, *Cl. Munt. Tssa.* I, 125, n'hi ha d'altres), com que les espontànies i les cultivades o de jardí són unes i altres fragants i boniques, el poble distingeix poc; i, si vol precisar, sovint les confon com *viola boscana*; l'encís de l'espontaneïtat més aviat augmenta el prestigi de les boscanes, que així sempre han restat en primer pla en l'obra dels poetes, sense distinció; i més aviat pensant en les que es troben en l'ampla natura.

«L'ermitatge devot de St. M. --- hi entren d'aquells cims y planes, / ab lo jovent, totes les flors boscanes, / --- / Culliren a faldades les donzelles / pèsols d'olor, *violes* y roselles, / y al veure dins lo temple lo cavaller Gentil, / entre ell y Sant Martí les comparteixen / --- / al floret de donzelles que desfila / marcant va la cadència lo cop del tamborí / --- / al centre de la roda armoniosa, / de les nines somriu la més hermosa; / coronat de *violes* de bosc son front serè: / Gentil prou la coneix, / puix se somriuen / ---», *Canigó* I, 12b, 20c.

El nom d'aquesta flor és *viola*, que n'ha restat sempre en cat. la designació principal. Només el naturalista en distingeix el nom de la mateta que la fa, la *violeta* (Cavanilles, *Observ.*, 1798, II, 334); només n'escullen el diminutiu *violeta* les criatures, les dones i homes que festeigen, o crien, o parlen en to manyac o falaguer; els poetes de propensió afectiva; o en moments de certa projecció social (mai l'home que posa en primer pla la vida seriosa, laboriosa, «els nostres pagesos diuen sempre *viola*» nota Careta amb raó); però Llull, supra; «cullirem la *violeta* / ---» en P. Seraff, S. XIV; i ja en el XV: «--- viu --- sos cabells flama-yants com esteles / --- / e quan fuy prop de la gentil persona, / més odorant que ambre ne *violeta*, / sobre mon coll me posà son bras dextre, / e va-m besar de